

Múzeumok Barátai Egyesületének közbejöttével szerkesztették meg a múzeum. Egy salzburgi korsó a XVI. századból, egy 1600 körül készült ú. n. monstrancia-óra, régi magyar ékszer stb. érdemel még külön megemlést.

A modern iparművészet csoportja kedvezőbb képet mutat a régénél, amennyiben itt a rendes évi költségvetés keretén felül még bizonyos hitelt élvezett a múzeum modern gyűjteményének kiegészítésére. Legjelentékenyebb új szerzemény a Kozma Lajos által tervezett s az ő személyes irányítása mellett Kozma Károly műasztalos által remekbe készített díszszekrény, mely méltóképpen fogja a múzeumban képviselni úgy a külföldön már jól ismert tervező egyéni stílusát, mint nagyfejlettségű bútortiparunkat. (Elárulhatjuk itt, hogy Kozma Lajos műépítész a múzeum iránti előzékenységből teljesen díjtalanul vállalta a bútortervezését.) Ugyan-
csak Kozma tervezte a fővárosi Iparrajziskola gobelinműhelyében készült két karosszék eredeti gobelinhuázatát is.

Elég szépen gyarapodott a múzeum modern kerámikai gyűjteménye. A svéd Orefors üvegyár és svéd barátaink két szép oreforsi üvegtárggyal ajándékozták meg a múzeumot. A fejlődő magyar üvegipart Komáromi I. üveg-figurinejei és Báthory Júlia ízléses üvegvásárai képviselik. Herend, Pécs, a Keramos műhely stb. legújabb készítményeikkel szerepelnek a múzeum új szerzeményei között. Végül néhány ötvösmű és Kalmár E., Lux, Zilzer H. és Gárdos I. kispasztikái egészítik ki a modern csoportot.

A múzeum szűkös anyagi eszközeinek nagy része a múzeum szakkönyvtárának gyarapítására szolgál. Az utolsó két év folyamán beszerzett, részben rendkívül gazdagon illusztrált mű tölti meg a kiállítás négy vitrinjét.

A BÉCSI KUNSTGEWERBESCHULE KIÁLLÍTÁSA AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN. A bécsi iparművészeti iskola hatvan éves fennállásának évfordulója alkalmából a múlt nyáron kiállítást rendezett az Österreichisches Museum-ban, mely kiállítás szakkörökben világszerte feltűnést keltett, úgyannyira, hogy több német város és az Amerikai Egyesült Államok múzeumai versenyeztek a kiállítás anyagának megszerzéséért, hogy azt saját közönségüknek is bemutathassák. A győztes München lett, hol az osztrák kiállítást most tartják meg. De a budapesti Iparművészeti Múzeum vezetőségének sikerült a második helyre beérkezni, úgy-hogy a válogatott kiállítási anyag München után Budapestre kerül, mielőtt még folytatná világújtját. Minden valószínűség szerint december hó első felében érkezik Budapestre és újévig lesz látható az állóúti palotában.

A modern irányzatokról és a Roller vezetése alatt álló bécsi iskola kitűzött céljairól lehet vitakozni. Annyi azonban kétségtelen, hogy a bécsiek régi hagyományaikhoz híven sok ízlést, invenciót és eleganciát visznek bele munkájukba s így semmi-

képpen sem lehet a mi fiatal iparművészetünk kárára, ha egyszer megint összehasonlításokat tehet a külföldi modern művészet és a saját törekvései között, nem azért, hogy az előbbit utánozza, hanem hogy új inspirációt merítsen belőle a saját, nemzeti irányú fejlődéséhez. Persze hogy a bécsi kiállítás vonzóerejének nagy részét a rendkívül ügyes és ízléses installációnak köszönhetette, melyet a beépített vitrinek és külön e célra tervezett helyiségek átszállításával járó magas költségek miatt Budapestben megismételni sajnos nem lehetséges. De így is érdekes lesz együtt láthatni a kiváló bécsi művészek tanítványainak sokatígérő munkáit.

AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM a jövő évi Szent Imre-ünnepségek alkalmából nagyszabású országos egyházművészeti kiállítás rendezését vette tervébe, melyhez már sikerült megnyerni a heregprímás pártfogását. Számos gyűjtő megígérte eddig ki nem állított tárgyak átengedését, úgyhogy alapos remény lehet arra, hogy sikerülni fog megszerezni a kiállítás számára Csonkamagyarország régi egyházi műkincsének értékes darabjait.

DIVAT-MÚZEUM. Jóideje folynak már a tervezgetések és számítások Berlinben egy divatmúzeum alapítására. Főleg a szabóipar képviselői lelkesültek érte. Most azonban sokan ellene foglaltak állást s ezt a gazdasági viszonyok mostohaságával okolják meg. Most viszont a divattervezők és a művészek sürgetik. Annyi bizonyos, hogy egy ilyen múzeum céljaira már egyesület is alakult, melynek csak nemrég nagy hagyatékként jutott egy elhalt fró kép- és könyvanyagából.

SZAKIRODALOM

JÁTÉKORSZÁG. Írták: Molnár Imre és Lajtha László. A Kir. Egyetemi Nyomda kiadása. Kötet nem gyönyörködtetett apró gyermekek énekes játéka, amikor összefogózkodva, körben lépkedve, vagy táncos mozdulattal dalolva, kipirult arccal vidáman játszottak? Minden gyermekbarát bizonyára örömmel nézte és hallgatta a kis emberek pajzán mulatozását. Ezért örömmel fogja átlapozni a most megjelent kedves könyvet, mely dalos gyermekjátékok leírásának és kottás dalainak hosszú sorát foglalja magában. Ha még megemlíthjük, hogy Horváth Jenő tetszetős, színes művészi rajzaival ékes a könyv, akkor tudja mindenki, hogy olyan mű került most a könyvpiaçra, amelyben nemesak az apró népnek, hanem a felnőtteknek is öröme telhetik. Bolti ára csak 3.40 pengő.

TEMPLOM ÉS ISKOLA. Kozma Lajos építészeti munkáiból. Ismertető szöveg Naményi Ernőtől. A Múlt és Jövő kiadása Budapest, 1929. Kozma Lajost jóformán csak iparművészeti

munkássága és grafikai művei révén ismeri a magyar közönség zöme. Kevesen tudják, hogy ő okleveles építész és e minőségében is alkotott kiváló, maradandó becsű műveket. Az építészeti körébe tartozó alkotásai közül kimagaslók a kassai zsidótemplom, melyet a közelmúltban adtak át rendeltetésének. Ez a maga nemében teljesen eredeti monumentális épület ékes bizonyítéka annak, hogy tervezője époly szuverén biztossággal tud a nagy méretekkel bánni, mint amilyen otthonos ő a könyvgrafika és az iparművészet terén. Ezért számíthat a szakkörök érdeklődésére a főképpen a kassai zsinagógával foglalkozó a *Mult és Jövő* c. folyóirat különnyomataként most megjelent 21 képpel illusztrált füzet.

RISSEFREIE TÖPFERGLASUR. (Nemrepedező fazékagyagmáz.) *Jakó Géza* tanártól, a tallini állami ipariskola agyagipari osztályának vezetőjétől. *Keramische Rundschau* könyvkiadó, Berlin, 1929.

Ha az iparművészetnek csupán az volna a feladata, hogy csak a céljainak megfelelő, aránylag kis mértékben előforduló, drága anyagokat lássa el az ember művészeti igényeit kielégítő formával és díszítésekkel, akkor az iparművészeti munkák bírását, élvezését csak a jómódúak kis tömege sajátítaná ki magának. Az iparművészetnek, mely minél nagyobb rétegeket van hivatva áldásos és általános művelő hatásában részesíteni, az is a feladata tehát, hogy közönséges, olesó, nyers állapotban iparművészeti munkákra alkalmatlan anyagokat oly módon kezeljen, alakítsa át, hogy azok iparművészeti munkák anyagául szolgálhassanak. E cél felé törekszik és e cél megoldásához visz bennünket közel *Jakó* tanár munkája.

Ismeretes, hogy a közönséges fazékagyag neme-sebb munkák készítésére alkalmatlan, mivel azt mázzal bevonni nem lehetett; a máz ugyanis ki-égetés után megrepedezik s a tárgynak, bármily művészeti munka legyen is az, kellemetlen, a szemet bántó külsőt kölcsönöz. Ha pedig az ily mázas agyagedényeket folyadékokkal töltjük meg, úgy azok a máz hajszálrepedésein átszivárognak s viszont kívülről is zsírt, piszkot engednek a mázra át. Ez agyagok tehát tisztasági, egészségi okokból és szépséghibáik következtében csak alá-rendelt kerámiai munkák készítésére voltak hasz-nálhatók.

A szerző elsősorban megállapítja azokat a fel-tételeket, amelyek a máz megrepedezését okozzák s elméleti fejtegetések során megállapítja, hogy a nem repedező máz feltételei a következők: A ese-rép és máz kiterjedési velejárója, hővezetőképes-sége és térfogatváltozásai azonos méretűek legye-nek; a máz rugalmassága és szilárdsága minél nagyobb, a eserép szerkezete egyenletes, a eserép felülete nagy kémiai reakcióképességű legyen és vé-gül a mázréteg ne legyen vastagabb, mint szükséges.

Hogy a fenti feltételek megvalósulhassanak, szerző a következő eljárások alá vetette a eserepet:

A mázhoz kaolint vagy homokot adagolt; a mázat különféle vegyszerek segítségével állította össze; a máz és eserép között leöntést (engobe) alkalmazott; kétoldali mázra vitt a eserépre; meghosszabbította az égetés idejét; és emelte hőfokát; a mázalkat-részeket finoman megörölte s végül a eseréphez adagolt oly alkatrészeket, melyek annak össze-tételét kedvezően megváltoztatták.

Az eredmény, mit szerző fáradságos munkájá-val elért, a következő: Közönséges, természetes agyagon nemrepedező mázra 900—920°-on készí-teni nem lehetséges. De célnak jutunk akkor, ha az agyaghoz magnéziumtartalmú anyagokat ada-golunk, vagy mésztartalmú nyersanyagokkal emel-jük annak kiterjedési és hővezető velejáróját, vagy a máz készítésénél homok helyett salakot vagy gránitlisztet használunk, kötőagyagnak agyagpát* és amorf kovasavszegény agyagot veszünk s az égetés hőfokát 960°-ra emeljük. Ez eljárássokat nem kell mind igénybe vennünk, hanem kiválasz-tani, hogy melyik vagy melyek kombinációja hozza meg a kívánt eredményt.

Jakó tanár munkáját háromszoros okból kell örömmel üdvözlőnk. Elsősorban, mert egy kis-értékű nyersanyagot, melyet a keramikus mázzal bevonni repedésmentesen nem tudott, keramikus és iparművészeti szempontból felhasználható agyaggá változtatott s ily módon olesóbb, de művészeti szem-pontból azonos értékű termékek készítését tette lehetővé. Munkájának előnye azonban az is, hogy a gyakorlati feladat megoldását tisztán elméleti fej-tegetés alapján érte el s iskolapéldáját adta, hogy miként érhető el elméleti alapon egy gyakorlati kérdés megoldása. Legvégül pedig azért kell *Jakó* tanár könyvét méltatnunk, mivel idegenben élő, de a hazai kerámiai iparral szorosan együtt-munkálkodó magyar szakember munkája, mely a magyar szaktudásnak az ország határain túl hoz elismerést.

* Agyagpát alatt a vegyi összetételnek ($Al_2O_3 \cdot SiO_2$) meg-telődő agyagpótdot értjük.

HAUS UND RAUM. Ratgeber für Bauen und Wohnen. Bd. I. Neue Villen. Bd. II. Schöne Räume. Bd. III. Gute Möbel. Bearbeitet von Her-bert Hoffmann. Stuttgart, Julius Hoffmann, 1929. Ára 28.50 M. — *H. Hoffmann* három kötetbe gyűjtötte össze s tárja elénk mindazt, amit a család-i házról, annak külsejéről és belső berendezéséről tudnia kell mindannak, aki házat óhajtt építeni s azt célszerűen berendezni.

Az első kötetben 124 család-i házat mutat be 84 részint jelesebb német, részint külföldi építész-től 344 különféle nézetben és 220 alaprajz kíséreté-ben, melyekhez még 30 kertillusztráció és 8 külön-álló illusztrációs tábla csatlakozik. Ha a kötetet csak futólagosan forgatjuk, akkor nem fogunk rendszert találni benne. Vannak benne lakóházak, melyek a régi tradíciók szem előtt tartásával épül-tek s vannak olyanok, amelyeknél az építészetben mostan divó új irány érvényesül. A cél az volt,

hogy különféle típusú házakat mutasson be s hogy mindenki hivatásának, társadalmi állásának s a családtagok számának megfelelően választhasson. A közölt anyag beesét emelik az illusztrációk mellé főzött felvilágosítások, melyek közelebbi leírást nyújtanak a ház berendezéséről, az épület anyagáról, a beépített terület nagyságáról és a költségekről. A mű 800—1000 köbméter területű beépített házakat mutat be, amelyeknek költsége 24.000—280.000 M-ig terjed. Az építési költség köbméterenként 30—40 M-át tesz ki. Az összeg nagyságát indokoltá teszi, hogy Németországban a legkisebb ház is újabb nagy kényelmet biztosít a tulajdonosnak. A házakhoz tartozó kertekből, melyeknek mindig összhangban kell lenniök az épülettel, 30-at mutat be.

A második kötet az interieurokról tárgyal, amelyek szintén az adott viszonyokhoz igazodnak. Minden szobának megvan a szigorú rendeltetése, célja. Ha egyszobás a lakás, akkor a szoba egyes részeinek van meg a speciális célja, így az egyik sarok lesz az öltöző, egy másik sarok a hálószoba szerepét veszi át, egy része a szobának az ebédlőt fogja helyettesíteni stb. Ha kétszobás a lakás, akkor az egyiket okvetlenül hálószobának kell berendezni. A főzés, étkezés és lakás szükségéből egy jól beosztott lakókonyhában egyesíthető. A háromszobás, lakó-, hálószoba és ebédlőből álló lakás, a legelterjedtebb. Az ennél több szobából álló lakásokban már a gyermeknek is külön szoba jut, ezt kiegészíti az úri dolgozószoba, a női szoba, a felnőtt gyermekek szobája, a zeneterem, társalgó stb. A szalont teljesen kiküszöbölve találjuk. Az anyagot a következő sorrendben közli 147 ábra és 3 tábla kíséretében: Csarnokok, lépcsők, ruhatárak; könyvtári és dolgozószobák; női szobák és fogadók; lakószobák, ebédlők; tálalóhelyiségek és konyhák; egyszobás lakás (lakó- és hálószobák); hálószobák; öltöző- és fürdőszobák, gyermekszobák.

A harmadik kötetben a legjobb német és külföldi bútortervezők egyszerű és gazdagabban díszített produktumait tárja szemünk elé 254 ábrán és 3 táblán. Minden fontosabb bútordarab kerül bemutatásra modern kivitelben. A bútorok is összhangban kell lenni az épülettel és a belső berendezéssel. A bútortervezők az eddig divott garnitúrák helyett egyes bútordarabokat készítenek, melyek egymástól függetlenek, de jól összeválogatva összhangot létesítenek s ezek a bútordarabok egyenként szerezhetők be s az így külön-külön beszerzett darabokból berendezhető az egész lakás. A helymegtakarítás szempontjából nagy szerep jut a beépített bútoroknak. A bútorokat az egyszerűség, könnyedség, mozgathatóság jellemzi, simák, intarzia-dísszel s mérsékelt vasalással vannak ellátva. Az egyes szobák: háló-, ebédlő-, dolgozó- és könyvtárszobák; lakószobák szerint mutatja be az egyes bútordarabokat, az ágyakat, beépített szekrényeket, toilette-asztalokat, székeket, asztalokat, kredeneeket, szekrényeket, író-

asztalokat, kandallókat, kályhákat, pihenőpadokat, kerti bútort, lámpákat stb.

A háromkötetes művet nemesak a szakirodalom méltatta meleg elismeréssel, hanem örömmel fogadják a szakemberek, kik abból ösztönzést és tanulságot merítenek s egyáltalán mindenki, aki családi házat óhajt építeni s azt okosan, célszerűen berendezni.

Sz. L.

GAUNT, W. ETCHINGS OF TODAY. Edited by C. Geoffrey Holme. London, The Studio, 1929. Ára 20.13 P. — Napjainkban a sokszorosító eljárások közül a rézkarenak jut a legjelentékenyebb szerep. Erre alkalmassá teszi az ábrázolás eszközeinek változatossága és gazdagsága, amelyek segítségével merészebben, nagyobb könnyedséggel, közvetlenebbül és ötletesebben ki tudja fejezni a művész gondolatait, érzéseit. Technikai eljárás tekintetében legközelebb áll a rézmetszethez, de míg a rézmetszészénél a mélyített vonalat a művész vésővel éri el, a rézkarenál ezt a feladatot a savak edző hatása végzi. A vékony aszfaltrétegbe, melylyel a síma hevített rézlap be van vonva, a rézkareoló a rajzot különböző vastagságú tüvel bekarcolja. A lemezt azután savba teszi, mely a rezet a kikarcolt vonalak mentén kimarja. Az aszfaltréteg eltávolítása után a lemez készen van a nyomtatásra. Az első lapok mindig becsesebbek, mint a többiek, azért sorszámossal látják el azokat. A rézkarenak a rézmetszettel szemben az az előnye, hogy a vonalak hajlékonyabbak, a művész a tüvel gyorsabban tud bánni, frissebben tudja impressziót kifejezni s nem kíván oly nagy gyakorlati tanulmányt, mint a rézmetszet. A rézmaratás eszközeinek gazdagságát már Rembrandt vette igénybe s rendkívüli találékonysággal alkalmazta a különféle eljárásokat. A reprodukciók gyakran hatnak meg finomságukkal s bár a neves művészek tekintélyes száma foglalkozik rézkareók készítésével, a közönség mégsem méltányolja ezeket érdemük szerint, pedig kisebb lakások, szobák díszítésére sokkal alkalmasabbnak bizonyul a rézkare, mint az olajfestmény.

A rézkare különösen Angliában és Amerikában talált buzgó és tevékeny művelőkre s itt érte el legmodernebb formáját. A rézkare tekintetében Whistler fejtett ki úttörő munkásságát. Londoni, Temze-melléki, amsterdami, velencei látkepeivel iskolát alkotó mestere lett a rézkarenak. A Whistler idejéig működő rézkareolókkal a Studio 1913-ban »Modern etchings, drawings and dry-points« című különszáma foglalkozik, de azóta, 1913—1929-ig, a rézkareoló művészek száma és tevékenysége annyira megnövekedett, hogy ugyanesak a Studio ezidén is külön számot szentel a legújabb kor rézkareolóinak. Összesen 119 művészt mutat be országok szerint 120 reprodukcióban. Az angol, amerikai, francia, német, osztrák, lengyel, olasz, cseh-szlovák, jugoszláv, holland, skandináv, orosz rézkareolók mellett két magyar művésszel is találkozunk. Komjátí Gyulával, kinek a »Vihar« című

és Zádor Istvánnal, kinek a »Tutajok a Tiszán« című rézkarcát mutatja be.

A grafikusok, a művészettörténészek, a gyűjtők bizonyára örömmel fogják tanulmányozni, szemlélni a legújabb kor rézkarcainak alkotásait.

Sz. L.

JAHRBUCH DER EINBANDKUNST. Herausgegeben von Hans Loubier und Erhard Klette. II. Jg. 1928. Leipzig, Verlag für Einbandkunst, 1929. Ára 33.64 P. — A H. Loubier és E. Klette szerkesztésében megjelenő Jahrbuch der Einbandkunst most megjelent II. évfolyama a keletkezésekor kitűzött kettős cél szem előtt tartásával egyrészt tudományos kutatások eredményeinek közlésével a régi művészi könyvkötészet fejlődésének történetéhez nyújt megbecsülhetetlen adatokat, másrészt a modern művészi könyvkötészettel foglalkozó kiváló mestereknek produktumait mutatja be.

A II. évfolyamban 11 tudományos, 35 táblával illusztrált értekezés szól a régi és 17 cikk 35 tábla illusztrációval az új könyvkötészetről.

A régi könyvkötészetéről való ismereteink ismét lényegesen gyarapodnak. Különösen figyelemreméltó E. Ph. Goldschmid értekezése a régi könyvtáblák készítésének és idejének megállapításáról. A régi könyvtáblák készítésének korai datálására irányuló törekvések már sok téves felfogásnak voltak a forrásai, úgyhogy csak elismeréssel tartozunk a kiváló szakembernek, Goldschmidnak, hogy végre alapvető elvekkel hozzájárul a datálás kérdésének tisztázásához. A tévedések onnan származnak legtöbbször, hogy a kiadók és katalógizálók a könyv megjelenésének dátumáról és nyomtatási helyéről a kötés keletkezésének idejére és a kötés helyére következtetnek teljesen helytelenül. A XV. és XVI. században a könyvek mindig kötetlenül kerültek a könyvkereskedőkhöz, akik kötetlenül árulták s küldték szét azokat. A könyvnyomtatást és könyvkereskedést főképp kereskedelmi városokban üzték, a könyvkötők ellenben az egyetemi városokban működtek. A kötés nem a nyomtatónak és a kiadónak volt a dolga, hanem a vevőé, a könyv tulajdonosáé. Épp ezért elsősorban a tulajdonos derítendő ki s a katalógizálásnál ezen adat hiányában Goldschmid nagy mulasztást lát. 1600 előtt a kötetlen könyv gyorsan és messze vándorolt, ellenben a kötött könyv már nem igen változtatta helyét.

A kötés keletkezési idejére és helyére az első tulajdonos tartózkodási helyéről lehet következtetni. Itt elsősorban a könyvben található följegyzések igazítanak útba, de ha ezek hiányoznak, akkor a könyvkötő által használt anyagot kell gondos vizsgálatunk tárgyává tenni, a könyvtábla borítóanyagát, az előzékpapírost, pergamentöredékeket, a könyvkötő borítóanyagát. Hogy milyen fontosak lehetnek a magukban véve jelentéktelneknek látszó följegyzések, bizonyítja Goldschmidnak egy fölfedezése. A lyoni könyvtárban a Cicero: De officiis című munkának előzékpapí-

rosára halvány ténnyel futólagosan odavetett »A Mahien et a ses amys« följegyzésből Hobson és Seymour de Ricci kiderítették, hogy Mahien Tamás Medici Katalin királyné titkára volt. Végül a bélyegzőkre is felhívja figyelmünket, amelyek azonban gyors vándorlásuk folytán, továbbá hogy a lenyomatok egy és ugyanazon bélyegzőről 20%-ban variálódnak, megfelelő támpontul nem szolgálhatnak. Goldschmid int az elhamarkodott állításoktól, melyek gyakran téves következtetésekre adnak alkalmat. Pompás táblákkal ellátott kiadványok gyakran kritika nélkül nemesak hamisítványokat közölnek, hanem olyan könyvtáblákat is, amelyek a valóságban sohasem léteztek.

H. Schreiber a tervbe vett »Repertorium der Bucheinbandabbildungen«-ról értekezik, mely főleg a kutatóknak fog majd nagy szolgáltatásokat teljesíteni.

A régi könyvkötőkkel foglalkozik F. Bock, J. Rest, H. Loubier, a régi idők könyvkedvelőivel pedig Th. Gottlieb és Tanunaro de Marinis. Beható speciális kutatások eredményeiről G. D. Hobson, O. Leuze, E. Gratzl és J. Hofmann számolnak be.

Az évkönyv második része a könyvkötőipar praktikus kérdéseit tárgyalja, külföldi szemlélet hoz és egyes művészi irányban működő könyvkötőkkel foglalkozik. E. Pretorius a könyvkötésről mint a könyv lényeges alkotó részéről szól, szakbavágó ipari kérdéseket tárgyalnak: O. Dorfner az írásról mint ornamentikai elemről, H. Dannhorn a kézi-aranyozásról, O. Gurbat a rekeszes zománetechnikáról a könyvkötőiparban.

A könyvkereskedőnek a kötéshez való viszonyáról szólunk A. Schmidt és F. Herrmann, a könyvbarátnak a kötéshez való viszonyáról pedig M. Freund.

Az egyes országoknak modern könyvkötészetével hat cikk foglalkozik. Douglas Cockerell a modern angol, Ph. B. James a XX. századi angol könyvtáblákról, A. de Sauty az Egyesült-Államok, C. Jodi a modern olasz, E. Menalda a németalföldi és G. Warehalowski a lengyel művészi könyvkötészettel ismerteknek meg.

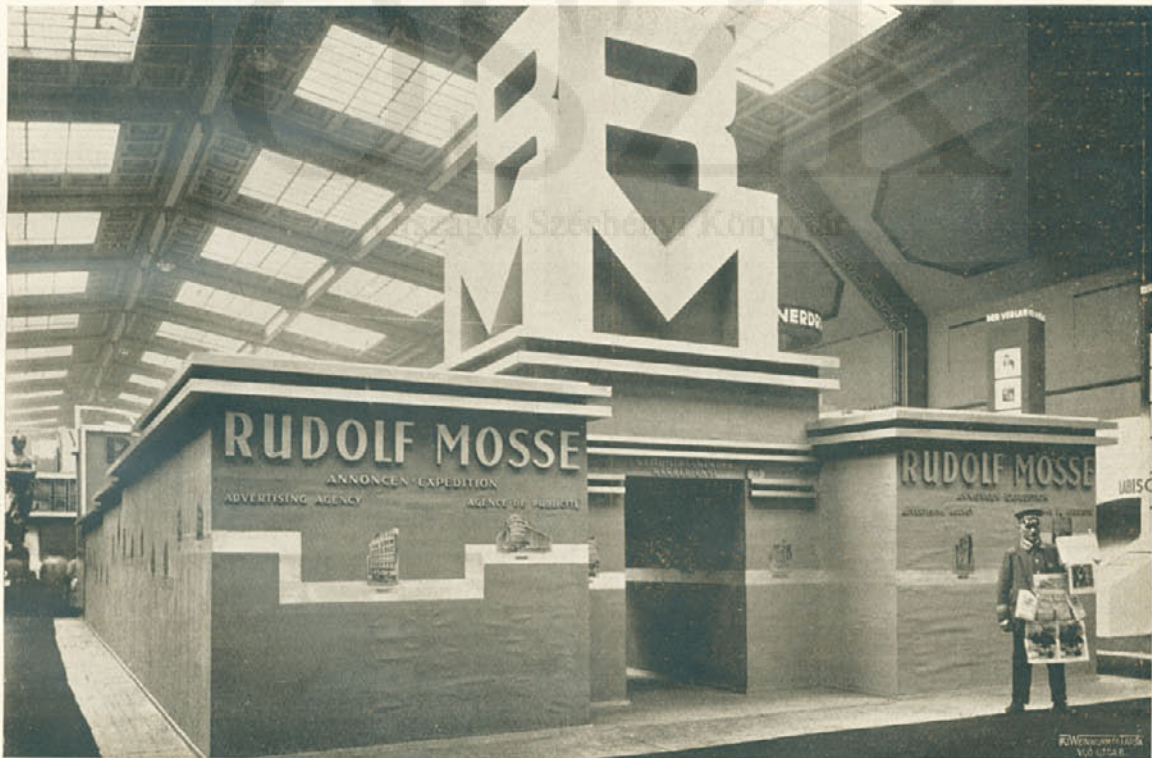
Művészi irányban működő könyvkötőkről többen szólnak. P. Pazaurek O. Dorfner-nek, H. Hofmann O. Pfaff-nak és G. Haupt J. Wiemeler bőr-könyvtábláit méltatja.

Az 1927—28. évi könyvkötőművészettel foglalkozó irodalomnak H. Herbst szentel egy kritikai tanulmányt.

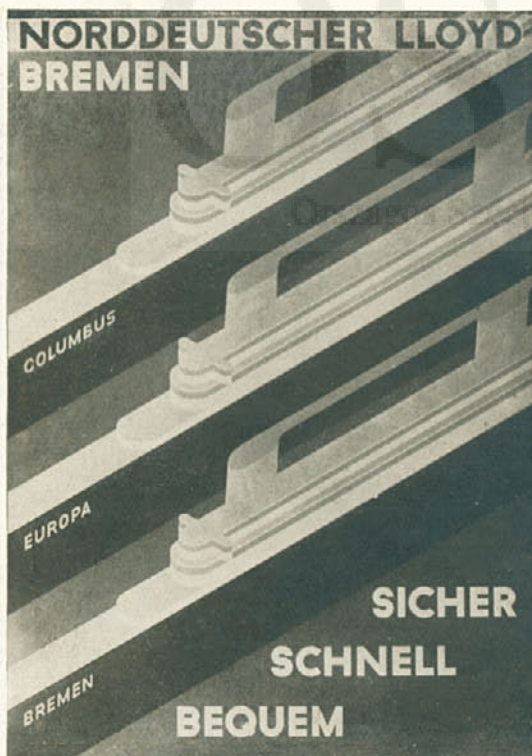
A Jahrbuch der Einbandkunst II. évfolyama, mint az itt röviden vázolt tartalomjegyzékből is kiténik, oly sok becses anyagot közöl, hogy az a könyvkötőiparral foglalkozóknak, a könyvtáblatervezőknek és a könyvbarátoknak nagy hasznot és élvezetet fog nyújtani.

Sz. L.

H. A. FRIETZSCHE: ARCHITEKT H. WICHMANN. (Ernst Hübsch Verlag.) A »Neue Werkkunst« sorozatának legutóbb megjelent kötete elődeihez méltó sikerült bevezetéssel és szép ki-

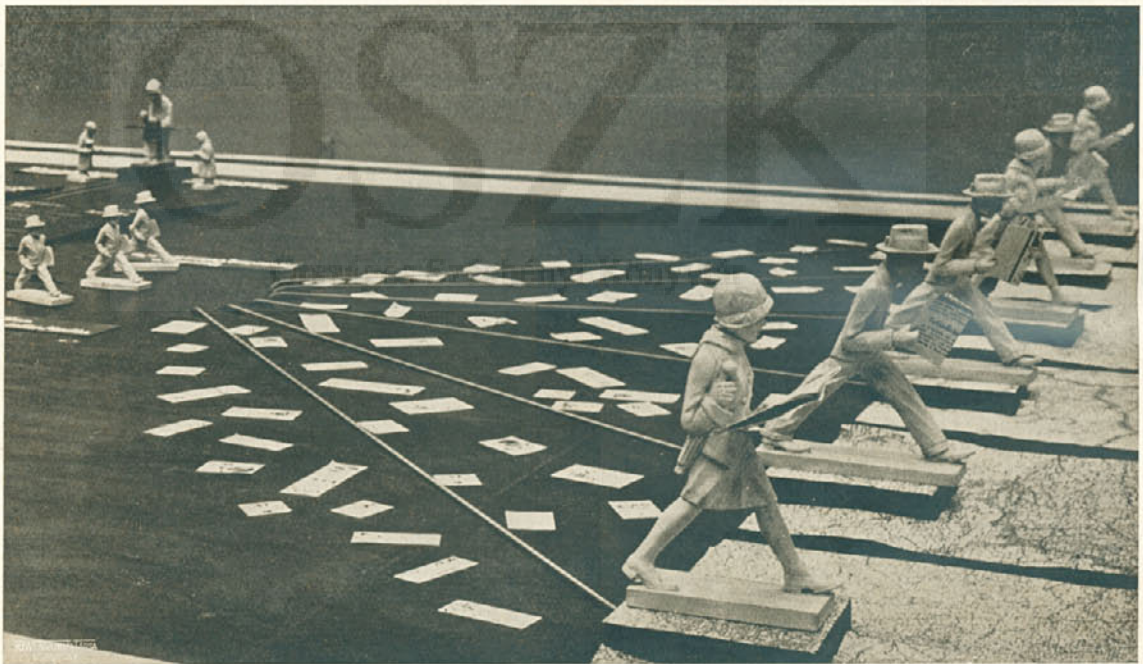
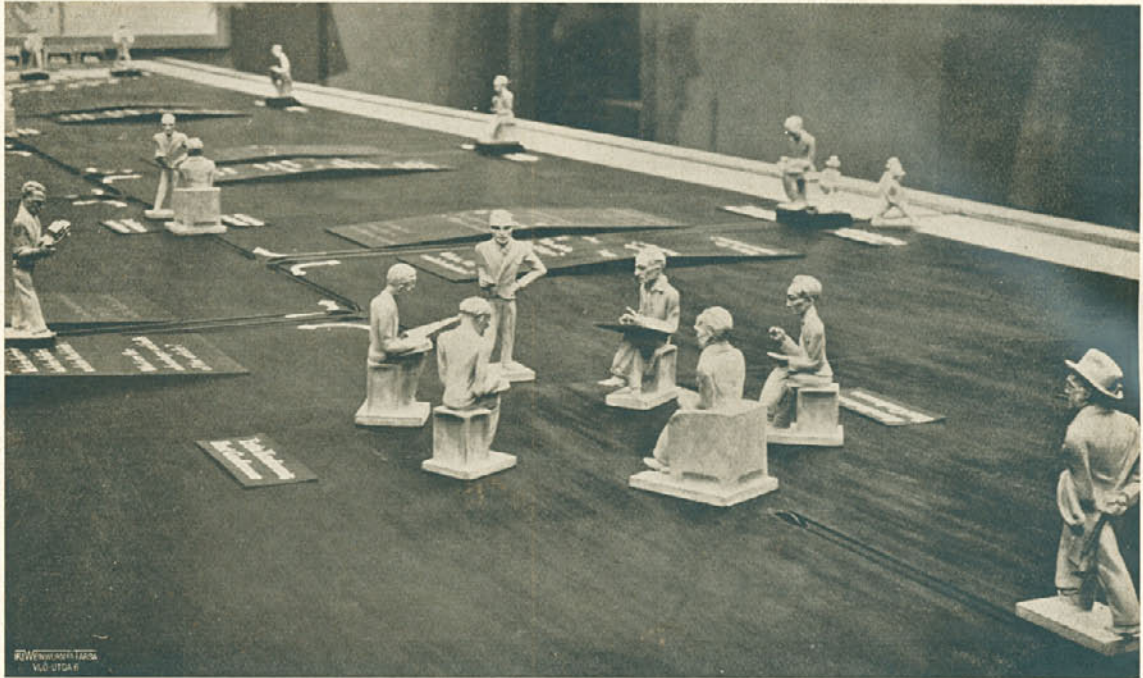
Kirakóhelyek a berlini Reklameschauon. — Stände auf der Berliner Reklameschau. — Exposition de la Réclame à Berlin.

A Norddeutscher Lloyd plakátpályázatának pályaművei a berlini Reklameschauon. — Plakate des Norddeutschen Lloyds auf der Berliner Reklameschau. — Exposition de la Réclame à Berlin. Affiches.

A berlini Reklameschauból. A. Gumitsch szobrászművész reklám-plasztikái. — Aus der Berliner Reklameschau. Reklam-plastik des A. Gumitsch. — Exposition de la Réclame à Berlin.

A berlini Reklameschau c. kiállításból. R. Mosse hirdetői vállalat csoportjából. A reklámhadjárat egyes jeleneteit ábrázoló figurine-csoportok. — Aus der Berliner Reklameschau. Ein richtiger Reklamefeldzug. — Figurines de l'exposition de la Réclame à Berlin.

állításban jelent meg, bemutatva egy igen tehetséges drezdai építész munkásságát. Kis nyári laktól hatalmas üzletházig, modern szórakozóhelytől krematóriumig a legkülönbözőbb feladatok megvalósítását kapjuk, amelyek mindvégig szem előtt tartják a célt: amiért, a helyet, ahova, az anyagot, amiből az épület készült. Ezt érti igen helyesen »Neue Sachlichkeit« alatt s közben nem feledkezik meg esztétikai igényekről sem.

ADARMSTADTI ALEXANDER KOCH művészi havi folyóiratai a Deutsche Kunst und Dekoration, az Innen-Dekoration és a Stiekerien und Spitzen októberben indították meg új évfolyamaikat. Szívesen hívjuk fel t. olvasóink figyelmét újból ezekre a nagy gonddal, szakavatottsággal megszerkesztett és a földetke minden kultúrországában elterjedt szaklapokra. Kiadjuk, a művészi körökben nagy tekintélynek elismert Dr. Alexander Koch maga irányítja folyóiratainak szerkesztését s az ő jóízű és műérzéke nyilvánul meg minden füzetben. Akit érdekelnek a jelenkor művészetfejlődése és újabb alkotásai, azt ezekről alaposan tájékoztatja Kochnak három folyóirata.

PÁLYÁZATOK

ELDÖLT PLAKÁTPÁLYÁZAT. - Az Orsz. M. Iparművészeti Társulat a Dr. Wander-gyár megbízásából pályázatot hirdetett az Ovomaltintápszert propagáló plakát tervére. A beérkezett, összesen 108 pályaterv felett november hó 11-én ítélték meg Györgyi Kálmán elnöklésével a bírálóbizottság, melynek tagjai voltak Helbing Ferenc, Jasehik Álmos és a Dr. Wander-gyár vezérigazgatója és igazgatója. A bizottság egyhangú határozattal a rendelkezésére álló 1600 pengőt a következőképpen osztotta el a díjazásra kiszemelt pályaművek között: 500-500 pengővel jutalmazta Lechner Marianne, Hetényi Tibor, 200-200 pengővel Véghe Gusztáv, Dallós Hanna, 100-100 pengővel pedig Burlán László és Emanuel Béla pályaművét. Valamennyi pályamű 5 napig ki volt állítva a M. Mérnök- és Építészegylet reáltanodauteai székházában.

KÜLFÖLD

ÚJ BÉCSI PORCELLÁNFIGURÁK. Igen érdekes újítást vezetett be porcellánfigurái kelen-dővő tételére az a bécsi porcellángyár, amelyet hosszú-hosszú szünetelése után nemrég feltámasztottak. »Biseuite«-figurák voltak valamikor a bécsi porcellán-manufaktúra legnépszerűbb termékei. Mária Terézia és Ferenc császár korának minden számottevő hírességét megmintázták s kiégették a hófehér, fénytelen porcellánanyagban, hogy aki

szereti őket, vegye és vigye. Most ugyanezeket az elveket valósítják meg. Híres színészek és énekesek keeses kis szobrocskáival akarnak nagy forgalmat csinálni. Jeritza Mária-nak, Richard Mayrnek, a burgszínházi Thimig figuráit vetették eddig piacra és most csinálják a burgbeli híres »spanyol lovasiskola« alakjainak porcellánmodelljeit. Meg kell vallani, hogy kitűnő ötlet, artisztikus és üzleti szempontból egyaránt.

AMERIKANIZMUS A PLAKÁTOKON. Akár, milyen rohamlépésben fejlődik is a plakátművészet a legjobb grafikusok esatlakozásával, az is bizonyos, hogy nálunk éppúgy, mint külföldön erősen hat a kereskedelem bizonyos köreiből az amerikai felfogás, mely az áru felnagyított képét akarja a reklámon látni. Gyakran a rajzolóművész nem is tesz mást, mint egy nagyított fényképet színez ki s lát el felirattal. Mondani sem kell, hogy ez a brutális naturalista felfogás sem nem művészi, sem nem sugalmazóerejű. Az, hogy egy lkörpalaekot vagy egy mosópordobozt mammutméretekben látok az utcai hirdetőoszlopon, még nem bizonyítja annak figyelemkeltő erejét. Ez csak azt bizonyítja, hogy a megrendelő és a művész együttesen sem tudtak valami okosat kigondolni.

BELSŐÉPÍTÉSZET A NAGYÁRUHÁZBAN. Kérek egy zeneszobát, kérek egy festett üvegablakot, kérek egy modern gobelint, mondja valamelyik párizsi nagyáruházba betoppánó vásárló. És nyomban felviszi a lift az iparművészeti osztályba. Ott vehet, választhat, esetleg rendelhet a gyöngyhímzéstől a villaházig mindent. A francia Lafayette, Printemps példáját most a berlini Wertheim is követi. Egy külön művészszázat csinált szobrokkal, képszalonnal, iparművészettel. Tessék választani! Vannak szobák bútor-, szőnyeg-, terítő-, esillár-, bőr-, mozaik-, márványmunkákra. Vannak fényképgyűjtemények, amikből a házépitéstől a kilincsig mindent kikereshet a megrendelő. Több tucat kitűnő német tervezőből alakítottak egy szövetséget erre a célra s azok látják el az áruházat tervekkel, modellekkel és tárgyakkal. Mindennek szabott ára van és a sétáló a hosszú folyosókon és a termekben úgy érzi, mintha egy modern múzeumban járna.

MILLES. Aki még nem ismeri a svéd szobrász nevét, hamarosan meg fogja tanulni. Mert egyenként hódolt be neki német, francia és angol közönség, annyira, hogy már vastag művészeti könyvek hirdetik alkotásait. Ezek legnagyobb része kút-szobor. De ahogy állnak a svéd városokban, egy-egy tó partján, vagy egy villa kertjében, a legszébb bolognai, római és müncheni kutakkal versenyre kelhetnek. Ő sohasem allegóriák élettelen jelképeit rakja elének, hanem a kútnak körformájából vagy a vízsugarak vidám feeskendezéséből indul ki s azokhoz komponál mozgó vagy furesán hajlázó halembereket. Ezekkel a bronzfigurákkal

valami csodás balti- és földközítengeri hangulatot tud összekeverni, a komolyság mitológiáját az örök tavasz szellőjével. Észrevehető rajta a renaissance iskolázottság, de azért annyira mai szemmel nézi a tréfás vízi istenek figuráit, mint egy modern művészhez illik. Még a legkomorabb svéd terekbe s épületekbe is életet lehel egy eleven Milles-kút, amilyen ma már igen sok van Stockholmban és a vidékén.

LEERDAMI ÜVEGEK. A modern holland iparművészet büszkesége. Körülbelül tizenöt év előtt kezdett a leerdami üvegyár egyik osztálya művészeket foglalkoztatni szép edények tervezésével. De Bazel volt az első, aki ilyeneket csinált. Menten minden régies stílusutánzástól, úgy szólván esiszólás és köszönrülés nélkül, gyönyörű virágtartóedények kerültek ki kezei közül. Maga az edény formája, gömbölyűsége, facettája hat az ő munkáin. Halála után a híres holland építész, Berlage készített tervekkel a leerdami gyárnak. Azóta kissé többoldalú az edények esztétikai hatása, így például nagyon sok a craqueluse-szerű dísszel ellátott üveg. De formailag és színben izig-vérig modernnek a leerdami gyár termékei.

MUNKARUHA. A feladat így szólt: Kiszasszonyok, tervezendő egy, két, tíz, húsz munkaruha, gyárban, boltban, háztartásban dolgozó nő részére. Anyaga nem lehet több 3 méternél, 70 cm széles. Ára méterenként 1.20—1.70 pengőig, az egész ruha összesen 4—6 óra alatt készül el otthon s nem lépheti túl árban a 12—14 pengőt. És erre a kiszasszonyok — a frankfurti iparművészeti iskola divatosztályán — nekiláttak és csupa kedves, olesó, de izléses ruhát terveztek. Itt egypár fodor, ott egy harang, itt egy jó nyak, amott pár kedves esontgomb. Ez az élet, ez az igazi iparművészeti iskola és ez az, amiért az egész világ irigyelheti Frankfurtot!

HÁZIASSZONYOK AZ ÉPÍTŐBIZOTTSÁGBAN. Frankfurt város építészeti tanácsnoka megkérte az odaváló háziasszonyok szövetségét, hogy a községi lakások építésének kírásánál képviseltessék magukat a városi bizottságban. Ez annyit jelent, hogy a háziasszonyok bőséges tapasztalatait, melyek a konyha, a szobák és a gazdasági helyiségek építésére és installációs munkáira vonatkoznak, értékesíteni kívánják az új házaknál. Ezzel a német nőegyesületek szövetségének több év óta hangoztatott kívánsága teljesül s valószínű, hogy más német városokban is követik a frankfurtiak jó példáját.

FECSEKENDŐ - NYOMATOK. Ismeretes dolog, hogy az a bizonyos revolverfecskeendő, amely gáznyomással dolgozik s amelyet a mi szobafestőink és mázolóink is használnak már, szelvényhosszában terjed. Az ilyen spriccelőkészülékkel és sablonokkal dolgozó munkás éppoly gyorsan tud egy falsíkot, mint vásznat, terítőt vagy bármely

textilanyagot mintákkal telefesteni. Már a nagykereskedések is tele vannak ily módon színezett kávéabroszokkal és szalvétákkal. Most pedig az iparművészek is kezdik a dolgot komolyan venni. Bécsben az iparművészeti iskola divat- és textilosztályának végzett növendékei egy műhelyt is csináltak már »Werkstätten für Spritzdruck« címen, hogy az új technikának a lakásban való alkalmazását művészi módon szolgálják.

TEASZALON FÉMBŐL. A francia iparművészek tavaszi kiállításán volt látható. Sognot Louis tervezte és a Printemps áruház készítette el. Egy teaszalón, melynek nikkelezett fém székei, asztalai, állványai voltak. A székek fémlénye kellemes harmóniában volt a huzatok sárga tónusaival, az egész teaszalón barátságosan ragyogott. Ez a teaszalón szolgált a kiállítás látogatóinak frissítőterméül és nemesak a tárgyak tervezése, kivitele, hanem az egésznek elrendezése, a terítékek, a jazz-band dobogója valamennyi azt az eleganciát testesítette meg, mely a legjobb francia szállodák teatermeiben uralkodik. A bútorok hajlítása, a finom párnázás a legnagyobb kényelemmel vetett számot. De nemcsak ez a teaszalón, hanem a tavaszi kiállítás sok egyéb részlete is a fémnak és az üvegnek döntő fontosságát hangsúlyozta az interieurben. Különösen érdekes volt egy úszó-ház, amely egy tutajon nyaraló család komfortját oldotta meg, könnyű és szellemes bútorokkal, sok beépített darabbal, de egyszerűsége érdekes, merész színekkel. A nehéz polgári ebédlők s a drága, exotikus hallok mellett a mulatság, a nyaralás, a bár és a kis boltok finom színörömei tették felejthetelenné az ideai szalont is ama sok-sok néző számára, aki a Grand Palais-t fölkereste.

LENGYEL KILIMEK. A napokban bezárult posení Nemzeti Lengyel Országos Kiállítás sok érdekes látványát közt különösen a sajátos rajzú és színhangulatú szövött kilim-szőnyegek keltezték föl a látogatók figyelmét. A díszítmények szigorú stíllizált-sága és artisztikus elrendezése mellett ezek a finom tónusú szőnyegek annak köszönhetik sajátos szépségüket, hogy a szövésnél felhasznált fonalak színét egyenlőtlen intervallumokban egészen ötletesen adódó hosszúságban más-más színű részek szakkítják meg. Ennélfogva a szövött felületek színe nem tisztán zöld, kék, barna stb., hanem ezekben a színekben távolról alig látható másszínű részecskék is vannak. Ilyeténképpen rejtélyesen vibráló hatást ér el, különösen a Polski Przemysł Kilimkarski vállalat Krakóban, mely a A. Holender által feltalált módon festeti szőnyegeinek fonalait. Lengyelország legjobb tervezőművészei mint Czajkowski, Bartel, Homolan tanárok, Treter építész és mások készítik e szőnyegek szébbnél-szebb mintarajzait és ők ellenőrzik tervek megvalósítását is. Örvendünk, hogy a lengyel kilimek két szép példányát e füzetünkben bemutatathatjuk olvasóinknak. Nagyon helyénvaló lenne, ha ilyen művészi hatású és emellett praktikus szőnyegek készítésével Magyarországon is foglalkoznának.

Az
ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT
**KARÁCSONYI
KIÁLLÍTÁSÁT**

ezidén két helyen rendezi. És pedig az
ANDRÁSSY-ÚT 69. sz. a. levő ú. n. régi Múcsarnokban
és a József-körút 6. sz. a. volt

**TECHNOLÓGIAI
MÚZEUMBAN**

Mindkét kiállítás december elején nyílik meg és látható
9-től 2-ig. *December 15-től kezdve karácsonyig hétköz-*
napokon délután is nyitva lesz a kiállítás 4-től fél 7-ig.

A társulat tagjai ingyen nézhetik a kiállítást, ha felmu-
tatják az idei tagsági jegyüket.

Iparművészetünk újabb alkotásainak színe-java látható
e kiállításokon.

A vevő a megvásárolt tárgyat azonnal elviheti.

Belépti díj nem tagoknak 40 fillér.

TELEFONSZÁM

JÓZSEF 334-06

HOSSZU ISTVÁN
MUIPARILAKÁSBERENDEZŐ
BUDAPEST, VIII., PRÁTER-UTCA 64

ALAPÍTVÁ 1879

BITTNER LAJOS

ÖTVÖSMŰVÉSZ
ARANYKOSZORÚS MESTER

*Művészi ötvösmunkák
bronzból, ezüstből és aranyból*

BUDAPEST, IX., KINIZSI-UTCA 14

TELEFON: AUT. 861-53

ALAPÍTTATOTT

1839. ÉVBEN

A
HERENDI PORCELLÁNGYÁR
ÁLLANDÓ MŰKIÁLLÍTÁSA
A
SCHUCH L. UTÓDAI CÉGNÉL
IV., KIGYÓ-UTCA 4

ÉTKEZŐ-, TEÁS- ÉS FEKETEKÁVÉS-KÉSZLETEK, KOSARAK, VÁZÁK,
VIRÁGTARTÓK, BONBONNIÈRE-K, FIGURÁK STB.

RÉGI HERENDI ÉTKEZŐKÉSZLETEK KIEGÉSZÍTÉSE

Az O. M. IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT a limanovai csatának emlékét
plakettben örökítette meg ☞ A Berán Lajos mintája után készült

PLAKETT

kapható a Társulat irodájában, Budapest, VI., Andrássy-út 69. sz. ☞
A horganyból készült plakett nagysága 9×6 cm ☞ Ára 12 pengő

A TÁRSULAT TAGJAI 10 PENGŐ KEDVEZMÉNYES ÁRON KAPJÁK